

Aan
De heer drs. H. Zijlstra
Staatssecretaris van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap
Postbus 16375
2500 BJ Den Haag

en

De heer dr. H. Bleker
Staatssecretaris van Economische Zaken, Landbouw & Innovatie
Postbus 20101
2500 EC Den Haag

Den Haag, 14 januari 2011

Betreft: advies aanvragen pilots Associate-degreeprogramma's, deelronde 4B

Geachte heer Zijlstra en geachte heer Bleker,

Onze commissie heeft zich inmiddels voor de vijfde keer gebogen over aanvragen van hogescholen voor deelname aan de pilots met Associate-degree (Ad) programma's. Nu is pilotronde 4B aan de orde. Bij brief van 31 mei 2010 werden de bekostigde hogescholen en de rechtspersonen voor hoger onderwijs uitgenodigd om in te tekenen op deelname aan de deelronde 4B die in het studiejaar 2011/2012 van start gaat. Redenen voor verdere uitbreiding van het aantal Ad-programma's zijn de noodzakelijke flexibilisering van de arbeidsmarkt, de bevordering van een leven-lang-leren en de toename van de instroom in het hbo door verruiming van de studiemogelijkheden. De Ad's in deelronde 4B zullen deels op locatie van een bve-instelling worden ingericht en zijn in het bijzonder bedoeld om te onderzoeken wat de effecten zijn van intensieve samenwerking tussen hogeschool en bve-instelling(en) vanuit een zo gelijkwaardig mogelijke rol.

Voor deelronde 4B is er ruimte voor maximaal 20 Ad's. In het totaal zijn er slechts 6 initiatieven voorgelegd. Parallel aan deze deelronde konden ook aanvragen worden ingediend voor een nieuwe vestigingsplaats van bestaande Ad-programma's, maar hiervan hebben de hogescholen geen gebruik gemaakt.

Hierbij ontvangt u ons advies over de aanvragen voor pilotprojecten met een Ad-programma die bij bekostigde hogescholen en rechtspersonen voor hoger onderwijs starten in het studiejaar 2011/2012 en die deels op locatie van een bve-instelling worden ingericht (deelronde 4B). Ons advies vindt u in paragraaf C en in de bijlage van dit advies. Daaraan voorafgaand schetsen wij in paragraaf A. de werkwijze die de commissie heeft gehanteerd, geven wij in paragraaf B. enkele observaties naar aanleiding van onze beoordeling en formuleren wij in paragraaf D. enkele nadere overwegingen.

De Commissie Associate degree is opnieuw ingesteld bij besluit van 17 november 2009 van toenmalig minister Plasterk en gepubliceerd in de *Staatscourant* van 1 december 2009 (nummer 18303). De samenstelling van de commissie is als volgt: voorzitter is de heer J.W.A. van Dijk en de overige leden zijn de heer W.A. Houtkoop en de heer G.M. van Wijk.

A. Werkwijze

Het beoordelingskader voor de 4e ronde pilots met Ad-programma's (deelronde 4B) is vastgesteld bij brief van 31 mei 2010 HO&S/BL/2010/209006. Bijlage 1 van die brief bevat het beoordelingskader. De commissie heeft 6 aanvragen voor een pilotproject, startend in het studiejaar 2011/2012, ter beoordeling voorgelegd gekregen. Dit betreft de aanvragen die op of vóór de uiterste indieningsdatum van 1 oktober 2010 zijn ontvangen. In een bijeenkomst op 5 januari 2011 heeft de commissie zich over de aanvragen gebogen.

- Voorwaarde A beoordelingskader

Besloten is dat de aanvragen die op grond van de aankondiging van de Nederlands-Vlaamse Accreditatieorganisatie (NVAO) niet zouden voldoen aan voorwaarde A van het beoordelingskader (een positief advies van de NVAO) buiten de verdere beoordeling door de commissie moeten blijven. Van de in totaal 6 aanvragen bleek er 1 niet te voldoen aan voorwaarde A. Over alle aanvragen heeft de NVAO aan u op 21 december 2010 advies uitgebracht op basis van het *Protocol toetsing Associate-degreeprogramma Bve-instelling - hogeschool* van 6 april 2010. Hierover zijn de betrokken hogescholen gelijktijdig met het advies aan u door de NVAO schriftelijk geïnformeerd. Het advies van de commissie aan u is om de eerder bedoelde aanvraag af te wijzen op basis van het niet voldoen aan voorwaarde A van het beoordelingskader.

Na de beoordeling of aan voorwaarde A was voldaan heeft de commissie getoetst of bij de resterende 5 aanvragen met een positief NVAO-advies ook aan de onderdelen B t/m D en F t/m N van het beoordelingskader was voldaan. In het vervolg van dit advies is aangegeven wat deze onderdelen behelzen.

- Voorwaarde B beoordelingskader

Geen van de 5 aanvragen is een Ad gericht op het beroep van Onderwijsondersteuner van het hogere niveau deelsluitmakend van een bacheloropleiding leidend tot een onderwijsbevoegdheid, uitsluitend gericht op het voortgezet onderwijs of het beroeps onderwijs..

- Voorwaarde C beoordelingskader

Voor 4 van de 4 aanvragen van een bekostigde hogeschool bleek dat de Ad tevens wordt gevestigd in een andere gemeente dan waar de betreffende bacheloropleiding wordt verzorgd. Dit betreft een locatie van de samenwerkende bve-instelling(en). Daartoe heeft de Commissie Doelmatigheid Hoger Onderwijs (CDHO) onderzocht of de aanvragen wat betreft vestiging in een andere gemeente binnen de bandbreedte blijven van maximaal de helft van het aantal studiepunten, zijnde de omvang van het curriculum waarbij beoordeling van de doelmatigheid achterwege kan blijven op grond van de Algemene Maatregel van Bestuur die voor deelronde 4B zal worden genomen..

Met deze constatering bleken die aanvragen aan voorwaarde C van het beoordelingskader te voldoen.

- Voorwaarde D beoordelingskader

De commissie heeft voorts geconstateerd dat er gelijktijdig met de aanvragen voor deelronde 4B door hogescholen geen voornemens zijn voorgelegd om een bestaand Ad-programma tevens in een andere gemeente te vestigen dan waar de betreffende bacheloropleiding wordt verzorgd. Met het oogmerk van het bereiken van een robuuste Ad-infrastructuur zouden dergelijke voornemens op grond van voorwaarde D van het beoordelingskader in samenhang moeten worden gezien met de aanvragen voor pilotronde 4B voor zover die voornemens inhoudelijk identiek of vergelijkbaar zijn. Nu er, zoals eerder geconstateerd, geen voornemens voor een nieuwe vestigingsplaats voor een bestaande Ad zijn voorgelegd, kon de beoordeling wat betreft voorwaarde D achterwege blijven.

- Voorwaarde E beoordelingskader

Voorwaarde E houdt in dat een aanvraag van een pilotproject voor deelronde 4A niet opnieuw voor deelronde 4B kan worden ingediend. De commissie heeft vastgesteld dat de nu voor deelronde 4B voorliggende aanvragen niet in het kader van deelronde 4A zijn ingediend.

- Voorwaarde F van het beoordelingskader

Deze voorwaarde houdt in dat de hogeschool en de samenwerkende bve-instelling(en) bereid zijn om zonder kosten gegevens te leveren voor het evaluatietraject dat voor deelronde 4B wordt ingericht. Vastgesteld is dat voor alle aanvragen aan deze voorwaarde is voldaan.

- Criteria G en H beoordelingskader

De 5 aanvragen die na beoordeling op de voorwaarden A t/m F waren overgebleven zijn alle beoordeeld op de criteria G (kans op instroom van doelgroepen die traditioneel minder snel voor het hoger onderwijs kiezen) en H (noodzakelijke intensieve betrokkenheid van één of meerdere bve-instellingen bij de inrichting, de uitvoering en de evaluatie van het Ad-programma, waarbij de hogeschool en de bve-instelling(en) vanuit een zo gelijkwaardig mogelijke rol samenwerken). Eén en ander moet zijn vastgelegd in een ondertekende samenwerkingsovereenkomst.

Van 1 van de 5 aanvragen kon de commissie tijdens haar bijeenkomst op 5 januari 2011 besluiten dat deze voldoet aan de criteria G en H. In de overige 4 gevallen heeft de commissie nader dossieronderzoek gedaan en/of heeft zij op 5 januari nadere informatie/onderbouwing aan de betrokken hogescholen gevraagd met als uiterste termijn om te reageren 7 januari. Deze informatieronde betrof één of meerdere van de volgende elementen:

- het aantonen van actieve deelname van het beroepenveld aan de ontwikkeling van de Ad;
- het aantonen in welke mate het beroepenveld wil deelnemen aan de Ad en hoe groot de belangstelling in het werkveld is (criterium F);
- de raming van de verwachte instroom van de doelgroepen voor de Ad (criterium G);
- het bestaan van een intensieve samenwerking met een bve-instelling (criterium H).

De commissie heeft de resultaten van de informatieronde op 11 januari 2011 beoordeeld en heeft voor alle 4 de aanvragen vastgesteld dat de tekortkomingen zijn verholpen, waarmee deze aanvragen alsnog voldoen de criteria G en H.

- Uitgangspunten I t/m L beoordelingskader

Na de beoordeling op de criteria G en H heeft de commissie de resterende 5 aanvragen geconfronteerd met de uitgangspunten I t/m L. Op de eerste plaats stelde de commissie vast dat met de 5 aanvragen binnen de bandbreedte van maximaal 20 pilots (uitgangspunt L) voor deelronde 4B wordt gebleven. Gegeven het feit dat daarmee voldoende capaciteit beschikbaar is om alle resterende 5 aanvragen te kunnen honoreren, vond de commissie het niet meer opportuun om tot een nadere selectie te komen op grond van de spreidingsuitgangspunten I t/m L van het beoordelingskader.

- Uitgangspunten M en N van het beoordelingskader

Uitgangspunt M behelst de situatie waarbij meerdere aanvragen voorliggen voor qua inhoud vergelijkbare Ad-programma's en deze vanwege de bandbreedte van maximaal 20 pilots niet alle zouden kunnen worden gehonoreerd. Zoals hiervoor onder uitgangspunt L is vastgesteld, kon deze nadere vergelijkende selectie achterwege blijven omdat er slechts 5 aanvragen voor toekenning in aanmerking komen.

Uitgangspunt N gaat over opleidingen op niveau mbo-4 van de samenwerkende bve-instelling die in het kader van een zogeheten aangepast arrangement onder geïntensiveerd toezicht staan van de Inspectie van het Onderwijs (vanwege kwaliteitstekort of tekortkomingen in de examens). Het gaat hier uitsluitend om opleidingen die programmatisch gezien vergelijkbaar zijn met het gevraagde Ad-programma. De commissie heeft vastgesteld dat deze omstandigheid zich bij geen van de 5 aanvragen voordoet.

B. Observaties

De commissie hecht eraan u enkele observaties mee te geven over de karakteristieken van de aanvragen die te maken hebben met de focus op de maatschappelijke knelpuntsectoren (I), de spreiding over de onderwijssectoren (J) en de spreiding over de hogescholen (K) mede gelet op de eerder gerealiseerde Ad-programma's.

De commissie stelde vast dat slechts 1 van de resterende 5 aanvragen betrekking heeft op een maatschappelijke knelpuntsector, te weten Techniek.

Kijkend naar de spreiding van de 5 aanvragen over de hogescholen valt op dat er ten opzichte van de vorige pilotrondes slechts 1 hogeschool voor het eerst het domein van de Ad betreedt. Dit betreft een rechtspersoon voor hoger onderwijs (een privaat gefinancierde hogeschool). Deze rechtspersoon gaat de Ad verzorgen in Amsterdam, Breda, Eindhoven, Rotterdam, Utrecht en Zwolle. De belangstelling van de zijde van de privaat gefinancierde hogescholen voor de Ad was met 3 hogescholen nog steeds uitermate gering te noemen, temeer daar de belemmeringen inzake de accreditatie van de bacheloropleidingen, die in eerdere pilotrondes bestonden, zijn weggenomen. In deze deelronde wordt het aantal privaat gefinancierde hogescholen met een Ad-programma slechts met 1 uitgebreid tot in totaal 4.

De commissie stelt vast dat het aantal aanvragen (5) dat (mede) gericht is op de Randstad bijdraagt aan een evenwichtiger regionale spreiding.

C. Advies Commissie Associate degree over deelronde 4B

Op basis van het voorgaande adviseert de commissie u om van de in totaal 6 ingediende aanvragen de 5 aanvragen die aan alle voorwaarden, criteria en uitgangspunten van het beoordelingskader voldoen te honoreren. De commissie adviseert u de resterende aanvraag af te wijzen om de hiervoor geschetste redenen.

D. Nadere overwegingen

De commissie stelt met voldoening vast dat de kwaliteit van de aanvragen in het algemeen van een goed niveau is. Dit zal er ongetwijfeld mee te maken hebben dat de Ad meer ingeburgerd begint te raken en dat de hogescholen een scherper omlijnd beeld hebben van de positionering van de Ad in het onderwijsaanbod en het werkveld en beter in staat zijn de relevantie van de Ad over het voetlicht te brengen. Niettemin heeft de commissie in sommige aanvragen nog zwaktes aangetroffen. Daarbij gaat het om de robuustheid van de onderbouwing van de arbeidsmarktrelevantie en het zichtbaar maken van de betrokkenheid van het werkveld. Deze tekortkomingen konden tijdens de beoordeling door de commissie worden weggenomen.

De belangstelling van hogescholen en bve-instellingen voor deelname aan deelronde 4B is met 6 aanvragen buitengewoon gering te noemen. Hiervoor zijn diverse oorzaken aan te wijzen, zoals de complexiteit vanwege de voor deze deelronde verplichte samenwerking met het bve en een mogelijke voorkeur om Ad-programma's pas te realiseren bij definitieve invoering van de Ad die aanstaande is. Door het geringe aantal Ad-programma's in deze deelronde dreigen de leereffecten van de intensieve samenwerking tussen hogeschool en bve-instelling(en) gering te zullen zijn. Niettemin realiseert de commissie zich dat het bestuurlijk gezien onontkoombaar is om deelronde 4B te effectueren conform de afspraken die daarover met de Tweede Kamer en met de instellingen zijn gemaakt.

Om echter alsnog een groter volume en een rijkere casuïstiek te bereiken van Ad-programma's die door een hogeschool en een bve-instelling gezamenlijk worden verzorgd, pleit de commissie ervoor de mogelijkheden te onderzoeken om met instemming van de hogescholen bestaande Ad-programma's te transformeren naar het inrichtingsmodel dat voor deelronde 4B geldt. De commissie heeft van ambtelijke zijde begrepen dat het veld erop heeft aangedrongen voor bestaande Ad's een grotere betrokkenheid van het bve mogelijk te maken en dat hiertoe reeds een initiatief in voorbereiding is.

Een dergelijke transformatie zal, om betekenisvol te kunnen zijn voor de leereffecten in het kader van deelronde 4B, in 2011 haar beslag moeten krijgen en een eenmalige operatie moeten zijn. Bovendien zal dit een nadere toetsing vergen door de NVAO en door deze commissie wat betreft de vormgeving en de kwaliteit van de samenwerking tussen hogeschool en bve-instelling. De commissie verwacht dat een dergelijke verbreding van deelronde 4B ook een positief effect kan hebben op de geografische spreiding van Ad-programma's, omdat de nieuwe bve-locaties zich soms in gemeenten bevinden waar nog geen hoger beroepsonderwijs wordt verzorgd.

Wij hopen dat u met dit advies een voldoende basis hebt om te besluiten over de aanvragen in het kader van deelronde 4B.

Met vriendelijke groet,

de Commissie Associate degree,

J.W.A. van Dijk,
voorzitter